

Helsingfors/Mariehamn 15.6.2018

Nr 18/18

Hänvisning Justitieministeriets skrivelse
7.6.2018, VN/380/2018.

Till Justitieministeriet

Ärende

Justitieministeriet har med hänvisning till 32 § 3 mom. i självstyrelselagen för Åland i skrivelse 7.6.2018 inbegärt Ålandsdelegationens utlåtande beträffande ett förslag till en överenskommelseförordning om skötseln på Åland av vissa uppgifter enligt lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism. Utlåtande från inrikesministeriet, Polisstyrelsen, regionförvaltningsverket i södra Finland, Statens ämbetsverk på Åland samt Ålands landskapsregerings samtycke har bifogats handlingarna.

Bakgrunden till och syftet med överenskommelseförordningen

Den nya rikslagen om förhindrande av penningtvätt och finansiering av terrorism (FFS 444/2017), nedan penningtvättslagen) trädde i kraft 3.7.2017. Enligt 1 kap. 2 § 1 mom. i penningtvättslagen tillämpas lagen bland annat på penningspelssammanslutningar enligt Ålands landskapslagstiftning och fastighetsförmedlingsrörelser och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler enligt Ålands landskapslagstiftning. I penningtvättslagen föreskrivs om skyldigheterna för de rapporteringsskyldiga som avses i lagens 1 kap. 2 § i fråga om förhindrande av penningtvätt och finansiering av terrorism, befogenheterna för de myndigheter som övervakar deras verksamhet och advokatföreningar samt om tillsynsmyndigheternas behörighet att påföra administrativa påföljder. I 7 kap. 1 § i penningtvättslagen anges de riksmyndigheter som ansvarar för tillsynen över de grupper av rapporteringsskyldiga som avses i 1 kap. 2 §. De riksmyndigheter som nämns i 7 kap. 1 § i penningtvättslagen

Postadress:

Ålandsdelegationen
Statens ämbetsverk på Åland
PB 58
22101 MARIEHAMN

Telefon:

växel 018-635270

Telefax:

018-635268

Adress i Helsingfors:

Annegatan 22 A 3
00100 HELSINGFORS

utövar också i övrigt tillsyn över rapporteringsskyldiga företags och sammanslutningars verksamhet, med undantag för företag och sammanslutningar med verksamhet på Åland, för vilka landskapslagstiftning har utfärdats. Genom lagen om ändring av 7 kap. 1 § i penningtvättslagen (FFS 401/2018), som trädde i kraft 4.6.2018, preciseras lagens 7 kap. 1 § så att den tillsyn enligt penningtvättslagen som utövas av rikets myndigheter också omfattar penningsspelssammanslutningar samt fastighetsförmedlingsrörelser och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler som är verksamma i landskapet Åland. I rikslagens förarbeten anges uttryckligen att denna tillsynsbehörighet inte ska gälla annan tillsyn än tillsynen över att förpliktelserna enligt penningtvättslagen efterlevs (RP 23/2018 rd s. 3). Vid lagändringen gjordes även vissa tekniska ändringar. Med beaktande av att det i landskapslagstiftningen föreskrivs om penningsspelverksamhet och tillsynen över den samt om registrering av fastighetsförmedlare, anses det som ändamålsenligt att även tillsynen över efterlevnaden av lagstiftningen om penningtvätt i fråga om dessa näringsidkare genom en överenskommelseförordning överförs till Ålands landskapsregering eller en myndighet som är underställd den (Ålands lotteriinspektion). Detta gör det möjligt att som en del av tillsynen över efterlevnaden av penningtvättslagen också utöva annan tillsyn i fråga om dessa näringsidkare. Genom överenskommelseförordningen är det meningen att också överföra behörigheten enligt penningtvättslagen att påföra penningsspelssammanslutningar samt fastighetsförmedlare och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler på Åland administrativa påföljder.

Överenskommelseförordningens innehåll

Genom överenskommelseförordningens 1 § överförs vissa tillsynsuppgifter som enligt penningtvättslagen ankommer på Polisstyrelsen och regionförvaltningsverket på Ålands lotteriinspektion, när det gäller i Ålands landskapslagstiftning avsedda penningsspelssammanslutningar samt fastighetsförmedlare och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler som är verksamma på Åland. I förordningens 2 § föreskrivs om samarbete mellan Ålands landskapsregering och den myndighet som övervakar lotteriverksamheten på Åland samt rikets myndigheter. Genom förordningens 3 § överförs på Ålands landskapsregering de uppgifter som gäller påförande av i penningtvättslagens 8 kap. avsedda administrativa sanktioner för i 1 § avsedda näringsidkare. Enligt förordningens 4 § ska riket erlægga kostnaderna för de förvaltningsuppgifter som genom förordningen överförs på landskapets myndigheter enligt vad inrikesministeriet, finansministeriet och Ålands landskapsregering avtalar.

Behörighetsfördelningen

Varken penningtvätt eller terrorism omnämns som särskilda rättsområden i uppdelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan landskapets och rikets lagstiftande organ i självstyrelselagen. Lagstiftningsbehörigheten bör därför bedömas utgående från de i självstyrelselagen angivna rättsområdena som lagstiftningen närmast kan beröra. Penningtvättslagen anknyter till flera rättsområden som enligt självstyrelselagen hör till rikets lagstiftningsbehörighet. Enligt självstyrelselagens 27 § 37 punkt och 29 § 5 punkt utgör sedelutgivning och valuta samt bank- och kreditväsendet riksbehörighet.

Penningtvättslagen innehåller också bestämmelser som gäller föreningar och stiftelser, bolag och andra privaträttsliga sammanslutningar för vilka lagstiftningsbehörigheten i enlighet med 27 § 8 punkten i självstyrelselagen hör till riket. Häleri- och penningtvättsbrott har kriminaliserats i strafflagens 32 kap., medan terroristbrott beskrivs i strafflagens 34a kap. Enligt självstyrelselagens 27 § 22 punkt utgör straffrätt riksbehörighet. Till landskapets behörighet hör dock enligt lagens 18 § 25 och 26 punkter beläggandet med straff och storleken av straff samt utsättande och utdömmande av vite och användning av andra tvångsmedel inom rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet.

Lagstiftningen om lotterier och spelverksamhet har i första hand ansetts beröra allmän ordning och säkerhet samt näringsverksamhet, vilka områden med vissa undantag utgör landskapsbehörighet enligt 18 § 6 och 22 punkterna i självstyrelselagen. Enligt 18 § 9 punkten i lagen har landskapet lagstiftningsbehörighet i ärenden som gäller hyra och hyresreglering samt lega av jord.

Landskapet har enligt självstyrelselagens 18 § 1 punkt lagstiftningsbehörighet i fråga om landskapets myndigheter, medan statsmyndigheternas organisation och verksamhet utgör riksbehörighet enligt lagens 27 § 3 punkt.

Enligt 23 och 30 § i självstyrelselagen följer förvaltningsbehörigheten lagstiftningsbehörigheten, om undantag för detta inte för någon förvaltningsuppgifts del anges i självstyrelselagen. Detta innebär att den som har rätt att lagstifta om en viss angelägenhet, även ansvarar för handläggningen av uppgifterna. Ålandsdelegationen anförde i utlåtande nr. 15/16 av 13.7.2016 angående genomförandet för Ålands del av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 (det fjärde penningtvättsdirektivet, nedan direktivet) att det i enlighet härmed ankommer på rikets myndigheter att jämlikt rikslagstiftningen utföra de uppgifter som direktivet stipulerar om, såsom utövande av tillsyn och beläggandet av sanktioner, även på sådan verksamhet som utgör landskapsbehörighet såsom spelverksamhet. Vidare konstaterade Ålandsdelegationen att dessa befogenheter dock endast får utövas i den utsträckning som är nödvändigt för att förebygga, upptäcka och utreda penningtvätt eller finansiering av terrorism, och att landskapets myndigheter därtill ska utöva sina befogenheter enligt landskapslagstiftningen.

Finansieringen

Självstyrelselagen utgår från att part som enligt självstyrelselagen har förvaltningsbehörigheten även har kostnadsansvaret. Vid överförandet av förvaltningsuppgifter har den mottagande parten ansetts åta sig finansieringen om inte annat anges. Kostnadsfrågan kan lösas t.ex. så att den särskilt anges i en överenskommelseförordning eller medelst separata avtal mellan behörig riks- och landskapsmyndighet. Överenskommelseförordningens 4 § förutsätter att Ålands landskapsregering och Ålands lotteriinspektion ersätts för kostnaderna för de förvaltningsuppgifter som genom förordningen överförs på dem i enlighet med vad inrikesministeriet, finansministeriet och Ålands landskapsregering avtalar. Enligt Ålandsdelegationens uppfattning kan kostnadsansvaret regleras på föreslaget sätt.

Ålandsdelegationens slutsats

Genom den föreslagna överenskommelseförordningen överförs sådana förvaltningsuppgifter som enligt beskrivningen ovan utgör riksbehörighet till landskapets myndigheter. Ålandsdelegationen ser inte hinder för att den föreslagna överenskommelseförordningen i föreliggande form sätts i kraft.

Närvarande

Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Lampi, Mäenpää och Pellonpää.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare